

בענין: פסח שני

והבאת קרבן פסח בפסח שני בב"א

פסחים עט, צה-צו

משה שווערד

1. הגדה

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, והגיענו הלילה הזה לאכל בו מצה ומרור. כן ה' אלקינו ואלקי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך, וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון ונודה לך שיר חדש על גאלתנו ועל פדות נפשנו: ברוך אתה ה' גאל ישראל:

- (הרב ראובן מרגליות)

2. שמות יב:ח

ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מררים יאכלהו:

3. הגדה

זכר למקדש כהלל. כן עשה הלל. בזמן שבית המקדש היה קים היה כורך פסח מצה ומרור ואוכל ביחד לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלהו:

- (אדמו"רי בית בעלזא-דהוי לשון בקשה)

4. ירושלמי פסחים סג:

אלא איש טמא נפש נדחה לפסח שני ואין ציבור טמא נפש נדחה לפסח שני. טמא זיבה וטמא צרעת נדחין לפסח שני. טומאת עבודה זרה עשו אותו כטומאת זיבה וטמא צרעת. ניתן לישראל לבנות הבית הבחירה. יחיד עושה פסח שני ואין צבור עושין פסח שני. ר' יודה אומר ציבור עושה פסח שני שכן מצינו בחזקיה שעשה פסח שני הדא הוא דכתיב כי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה וגו'

5. תוספות פסחים צה.

מה בין ראשון לשני - בתוספ' (פרק ח) קתני נמי הראשון נשחט בג' כיתות ואין השני נשחט בג' כיתות והכא תנא ושייר דשייר נמי ביקור ד' ימים דליתיה בשני כדאמר בגמ' (דף צו.) ובתוספתא דלא קתני ביקור דלא קחשיב אלא הנך שנוהגין בפסח לבדו וביקור נוהג נמי בתמיד:

6. שו"ת חת"ס (יו"ד ס' רלג)

"ויום כ"ה למב"י יו"ד אייר יום ביקור פסח שני"

7. הגדת כמוצא שלל רב (רצו)

דין ביקור נאמר רק בקרבן ציבור, ואמנם פסח ראשון, אף שהוא קרבן יחיד- יש לו דין של קרבן ציבור, הואיל ובא בכנופיא, וכך גם תמיד. לעומת זאת פסח שני אינו אלא ליחידים, ועל כן יש לו דין של קרבן יחיד, שלא נאמר בו דין ביקור!

כל זאת- אמר הגרי"נ שטרן- הוא בפסח שני רגיל, אבל אם וכאשר יבנה בית המקדש בין פסח ראשון לשני, וכל הקהל יקריב פסח שני, מסתבר שפסח זה יהיה טעון ביקור ממום כמו פסח ראשון. שהרי באותה שנה יהיה פסח שני קרבן הבא בכנופיא, כל ישראל יחדיו! מסתבר שגם הגאון החת"ס סופר התכוון לתפילה: הלואי ויבנה המקדש כעת ויהיה הפסח שני טעון ביקור ממום עוד היום!

לפי דבריו, יתיישבו גם דברי המאירי (פסחים צו.), וזה לשונו: "ופסח שני אף הוא כראשון לענין ביקור ושניהם אין נאכלים אלא עד חצות"... אך לדברינו, יתכן שהכוונה למקרה שבו יבנה בית המקדש בין פסח ראשון לשני, ואז יהיה פסח שני טעון אף הוא ביקור!

8. מנחת חינוך (מצוה ש"פ)

[יג] וכבר כתבנו [באות י"א] דגזירת הכתוב דוקא מיעוט עושים השני, אבל רוב וכן מחצה אין עושים, א"כ אם מיעוט נדחו ובין שני פסחים נתגיירו הרבה גרים או נתגדלו הרבה קטנים והם עתה רוב ציבור או מחצה, לכאורה אין עושים השני כיון דמחצה ומכל שכן רוב אין עושים שני, אך באמת זה אינו, דדבר זה דרוב ומיעוט העיקר הוא נחשב בפסח ראשון, אם היו מיעוט בפסח ראשון ונדחו תיכף לפסח שני אף שאחרי זה נתרבו הרבה מ"מ עושים השני, כיון שהיו בפסח ראשון מיעוט וגזירת הכתוב דמיעוט נדחים. וכן אם היו בפסח ראשון רוב או מחצה דאינם נדחים, אף שנתמעטו אחר כך, כגון [שחלק] מהם טמאים בפסח שני או באיזה אופן והם עתה מיעוט, מ"מ כיון דהיו רוב או מחצה בפסח ראשון לא חלה עליהם חובת פסח שני כלל ואין עושים, עיין בש"ס ע"ט ע"ב ובר"מ [כאן ה"ז] ותבין, וזה ברור. ועיין בר"מ כאן בפ"ז ה"ו דמשערין בהנכנסין בעזרה אם הם רוב טהורים או טמאים, וחזינן אם הם רוב טהורים נדחו המיעוט אף דיש רבים מישראל שהם טמאים, וכן להיפך. הכלל, דעיקר תלוי בחשבון פסח ראשון, אם הם מיעוט נדחו אף דנתרבו ועושים פסח שני, ואם הם רוב או מחצה לא חל עליהם חובת פסח שני אף דנתמעטו, עיין בסוגיא צ"ד ע"ב, כן נראה ברור ופשוט. ולפי מה שכתבתי דעיקר משערין באותם שהם כאן ורוצים לעשות הפסח, ובאותם שאינם כאן לא משערין כלל, ואם יש כאן מיעוט טמאים אף שבכלל ישראל יש רוב טמאים כיון שאינם כאן אין נחשבים כלל, א"כ דין זה דמיעוט ורוב אינו אלא בטמאים העומדים חוץ לעזרה בשעת שחיטה, אבל אפילו אם רוב ישראל לא באו לעשות פסח ומיעוט עשו, אותם הרוב שהיו בדרך רחוקה עושים השני כי לא נתחייבו כלל בפסח ראשון, ובפסח שני נתחייבו והיו להו כאילו הרבה גרים נתגיירו דחייבים בפסח שני. הכלל, עיקר דין זה דמיעוט ורוב גזירת הכתוב היא רק בעומדים כאן ויכולים לעשות הפסח, א"כ נראה ברור אם יבנה הבית במהרה בימינו בין שני הפסחים, עיין בש"ס דר"ה ל' ע"א גבי עומר דאיבני בחמיסר, כיון דבראשון לא היו ישראל שם ולא היה מקדש אין חילוק בין רוב למיעוט, א"כ כל ישראל חייבים לעשות פסח שני כמו [דנתגיירו] גרים הרבה, כי דינים אלו דרוב ומיעוט הם רק מהעומדים חוץ לעזרה כמבואר בר"מ ובש"ס הנ"ל ובירושלמי פ"ז ה"ו, אבל באין עומדים ואין בית המקדש אין החשבון הזה, וכל ישראל יעשו פסח שני, כן נראה ברור. ואני כותב זה בין שני הפסחים יהי רצון שיבנה במהרה קודם פסח שני ונזכה ונעשה הפסח השני אמן ואמן. שוב אחר זמן רב ראיתי בירושלמי פ' מי שהיה הלכה א', שהוא פלוגתא דתנאי באם יבנה בית המקדש בין פסח ראשון לפסח שני, דחד אמר דיקריבו ישראל פסח שני וחד אמר דלא יקריבו:

---

1. ספר פרי צדיק פסח שני - אות ג

והנה ענין פסח שני לטמא ושהיה בדרך רחוקה הוא מרמז על תשובה ותיקון בשורש שזדונות נעשין כזכיות כמו שכתב בזוהר הקדוש (בהעלותך קנב ב) ... ובאמת גם ממש רבינו ע"ה נעלם תוכן ענינים ואמר להם עמדו ואשמעה וגו' כי על פי שורת הדין לא היה שום תיקון לזה דעבר יומו בטל קרבנו, והמה פעלו תיקון לזה על ידי שבירת לבם המשכת התורה פרכת פסח שני והוא בחינת נעשה ונשמע שעושי תורה חדשה ומגלגלין זכות על ידי זכאי ולכן נתגלגל לאמור על ידיהם ענין פסח שני, ולרמז זה אמרו חכמינו ז"ל (פסחים סו ע"ב) איש נדחה ואין ציבור נדחין דכל ענין קדושת פסח שני הוא דייקא על פרטי נפשות שהמה רחוקים בנפשם מבחינת כלל קדושת ישראל ועל ידי תשובה כזו נתקנו בשורש להיות נעשים זדונות כזכיות: והנה איתא בזוהר הקדוש (שם) דקדושת פסח ראשון הוא מתתא לעילא דסליק ולא נחית ופסח שני נחית מעילא לתתא דנחית ולא סליק, דעיקר קדושת פסח מצרים הוא רק מכה אתערותא דלעילא שהופיע עליהם הקדושה בתכלית להוציאם מתכלית הריחוק לשורש הקדושה בעצם כנודע, וזהו בחינת את דכה (כמו שאמרו סוטה ה ע"ב) היינו שהשם יתברך מקרב אז נפשות ישראל להקדושה כמו שנאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי וזהו ענין דסליק מתתא לעילא, אמנם ענין פסח שני היא דייקא על ידי אתערותא דלתתא שמרגיש בנפשו שנתרחק מאד מכלל קדושת ישראל ולבו נשבר בקרבו ועל ידי זה זוכה לתכלית התיקון להיות נתקן הכל בשורש ...

פרשת אמור — פסח שני

א

בחלמוד חורה, ואף שבדאי עפ"י דין כי מחויב מרדכי לעסוק בהלכה נפשות, והי מהסנהדרין ומכמה נביאים ובודאי כל מה שטעה הי עפ"י דין, אלא שמח שסיבב הקב"ה הסיבות שיבי מרדכי לריך לעסוק בהלכה נפשות ולפרוש מחלמוד חורה ראו במרדכי איזה חסרון, ופירשו ממנו מקלט סנהדרין, וכן באמה כתב הע"ז לאלר דברי בגמ. שם שאמרו גדולה ח"ת יותר מהלכה נפשות ואעפ"כ הלכה נפשות דוחה ח"ת, וכחכ לפרש כי בודאי דוחה הלכה נפשות אבל כשואלין איזה חשוב יותר אצל הקב"ה, ע"ז אמרין דח"ת חשוב יותר מהלכה נפשות, והביאור הוא כנ"ל, שבדאי ח"ת גדול יותר ומי שאזכה אין הקב"ה מזמין לידו ענין של הלכה נפשות להפסיקו מלימודו, אבל בודאי אם בא לידו ענין של הלכה נפשות אז לריך להפסיק, חכ שזימן לו הקב"ה ענין של הלכה מראה על איזה חסרון ופגם יש אצלו, המונע אותו מלעסוק בח"ת החשוב יותר.

אלו האנשים אשר היו עמאים לנפש אדם, היו אנשים גדולים, וכמו שאמרו חז"ל שהיו מישאל ואליאפן, ולדעת מדרשים אחרים היו נושאי ארוט של יוסף, וכשראו שנדחו מלעשות הפסח, ושהקב"ה סיבב הסיבות שיבי להם מניעה מלעשות הפסח, בדקו את עצמם לראות איזה פגם וחסרון יש בהם שבשביבה נדחו מלעשות הפסח, ואחר שבדקו ולא מצאו שום פגם, באו למשרע"ה עם טענה של נמה נגרע, שבדין איזה פגם נדחו מלעשות הקרבן פסח, ועל

כתוב (במדבר ע"ז) ויאמרו האנשים בהמה אליו אנחנו עמאים לנפש אדם למה נגרע לבחתי הקריב את קרבן הי במעו בחרך בני ישראל, ומביא רש"י דברי חז"ל וראוי הייה פרשה זו להאמר ע"י משה כאשר כל החורה כולה אלא שזכו אלו שהאמר על ידיהן שמנגלין זכות ע"י זכאי, עיי"ש, וראיכים להבין מה טענה היא זו למה נגרע, הלא היו עמאים, ופטורים מלעשות הפסח. ונכספריס הקדושים מביאים מעשה מזוה"ק בבהוא יטוקא שפגע בתנאים שבאו מעסק פדיון שבויים, והכיר היטוקא על ענייהם שלא קראו קריאת שמע בזמנה, והם אמרו לו שהיו פטורין מק"ש כי עוסק במלוה פטור מן המלוה, ואעפ"כ אנו רואים שהיטוקא הכיר על פניהם איזה פגם שלא קראו ק"ש, אף שהיו פטורין מק"ש, ומח אנו למדין יסוד גדול, דאף דאמרין שטוסק במלוה פטור מן המלוה, אבל כיון שסיבב הקב"ה הסיבות שיבי פטור מהמלוה, זה סימן שיש בו איזה פגם וחסרון שבשביבה לא זכה לעשות המלוה, כי אילו הי זכאי לגמרי לא הי הקב"ה מסבב הסיבות שיבי פטור מהמלוה, ודבר זה הכיר היטוקא על פניהם של התנאים, שהי בהם איזה חסרון שלא זכו לקבל עומ"ש בזמנה.

וכן מצינו בגמ. מנילה (טז:) שדרשו על מה שכתוב במרדכי ורצו לרוב אחיו, לרוב אחיו ולא לכל אחיו מלמד שפירשו ממנו מקלט סנהדרין, שהי עסוק בהלכה נפשות ופירש במקלט מלעסוק

זה הי החשובה מנגלין זכות ע"י זכאי, שלא הי הקב"ה מרחיקם כלל, אלא לנסוחם בא לראות אם ירגישו את טענה "למה נגרע", ואם תבי להם החשוקה להקריב את הפסח עד שיבואו בטענה לפני משה, ולכן סובב הקב"ה שיבטעלו מהפסח. כדי להוליא את חשוקתם מהכח אל הפועל, ועלה עמוקה היא להביא את הפרשה של פסח שני לידו גלוי על ידיהם, כי מנגלין זכות ע"י זכאי, זכאים היו לגמרי, ולא הי בהם שום חסרון שבשביבה יגרעו מלהקריב את הפסח, ואדרבה זכותם היא שגרמה להם שיבטעלו את הקרבן, כדי להוליא חשוקתם מהכח אל הפועל, וכדי לגלגל הזכות על ידיהם, חרה פרשת פסח שני, שפעלו לכל הדורות שגם מי שהי עמא או בדרך רחוקה אף אם יביי זה מחמת איזה חסרון ופגם בנפשם, שיבא ביכולתם להתקרב עוד הפעם ע"י הקרבן הפסח שני.